

Sygn. akt VU 6318/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Marzena Foltyn-Banaszczyk

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku A. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury oraz o przeliczenie kapitału początkowego

na skutek odwołania A. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 12 września 2014 roku sygn. (...) i z dnia 24 września 2014 r. sygn. (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 24 września 2014 roku w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy A. G. prawo do emerytury od dnia (...) 2014 roku;
2. oddala odwołanie od decyzji z dnia 12 września 2014 roku;
3. umarza postępowanie w zakresie jaki obejmuje decyzja z dnia 5 sierpnia 2015 roku;
4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim na rzecz adw. O. G. kwotę 73,80 zł (siedemdziesiąt trzy złote osiemdziesiąt groszy) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy A. G. z urzędu.

Sygn. akt VU 6318/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 września 2014 roku w sprawie (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił A. G. prawa do emerytury, podnosząc w uzasadnieniu decyzji, iż wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku posiada okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 26 lat, 3 miesiące i 4 dni, w tym 7 lat, 5 miesięcy i 19 dni pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy odmówił wnioskodawcy zaliczenia okresu zatrudnienia od 2 października 1980 roku do 31 lipca 1982 roku oraz od 28 czerwca 1984 roku do 30 września 1984 roku do pracy w szczególnych warunkach, gdyż stanowiska kierowca i kierowca samochodu ciężarowego i mechanik nie znajdują potwierdzenia w dziale VIII pkt 2 Rozporządzenia, a ponadto nie uwzględnił wnioskodawcy do okresu pracy w warunkach szczególnych okresów zatrudnienia od 1 sierpnia 1982 roku do dnia 27 czerwca 1984 roku, od 1 października 1984 roku do 31 grudnia 1986 roku na stanowisku operator transportu betonu i od 19 października 1987 roku do 31 maja 1989 roku i od 24 października 1989 roku do 31 marca 1991 roku na stanowisku operator pomp betonu, gdyż w oparciu o przedłożone dokumenty brak jest możliwości określenia charakteru wykonywanej pracy. Ponadto organ rentowy nie uwzględnił

okresu od dnia 1 stycznia 1987 roku do dnia 18 października 1987 roku, gdyż z dokumentacji znajdującej się w aktach nie można określić na jakim stanowisku wnioskodawca był zatrudniony.

Decyzją z dnia 12 września 2014 roku wydaną w sprawie nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił kapitał początkowy wnioskodawcy A. G. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjęto podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1.742,(...) złotych ustaloną decyzją z dnia 23 lutego 2006 roku. W podstawie wymiaru kapitału początkowego uwzględniono przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, to jest z lat 1989-1998, gdzie wskaźnik za 1989 rok wyniósł **55,41%**. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 142,71 %. ZUS przyjął za udowodnione okresy składkowe w ilości 26 lat 1 miesiąc i 13 dni (333 miesięcy) oraz nieskładkowe w ilości 1 miesiąc i 20 dni (1 miesiąc). W oparciu o powyższe kapitał początkowy obliczono na kwotę 170.383,07 złotych. Nie uwzględniono okresu od maja do października 1989 roku oraz nagród z (...) i (...). W okresie tym nagrody z (...) i 14 pensje nie stanowiły podstawy wymiaru składek. Za okres od 22 października 1989 roku do dnia 31 grudnia 1990 roku z uwagi na urlop bezpłatny w macierzystym zakładzie pracy wnioskodawcy oraz pracę za granicą organ rentowy przyjął kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim był pracownik zatrudniony przed wyjazdem za granicę na podstawie dokumentów wystawionych przez zakład pracy wnioskodawcy.

W odwołaniu wniesionym od powyższych decyzji w dniu 20 października 2014 roku A. G. oraz w kolejnych pismach procesowych kwestionował decyzje ZUS. W zakresie decyzji z dnia 24 września 2014 roku podał, iż w spornych okresach pracował w warunkach szczególnych, tj. określonych w dziale VIII w transporcie i łączności pkt 2 kierowca samochodów ciężarowych oraz w dziale V w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych pkt 15 przy produkcji betonu kruszywowego, pompa do podawania betonu, transport tego betonu przy pomocy samochodu gruszki. Wnosił również o zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania służby wojskowej od 23 kwietnia 1974 roku do 12 kwietnia 1976 roku. Odnośnie kapitału początkowego wnioskodawca sprecyzował żądania na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2015 roku oraz w dalszych pismach procesowych kwestionując ostatecznie wskaźniki ustalone przez organ rentowy w 1989 roku na poziomie 55,41%, zaś w 1990 roku na poziomie 74,20 % podnosząc, iż w tym okresie był zatrudniony za granicą na umowie eksportowej, zarabiał w koronach czeskich i organ rentowy powinien ustalić wysokość kapitału przy uwzględnieniu wynagrodzeń w walucie obcej, zaś po wyjaśnieniach organu rentowego wnosił o uwzględnienie wysokości wynagrodzenia, jaką wnioskodawca otrzymywał przed wyjazdem na kontrakt, podnosił, że organ rentowy nie uwzględnił wynagrodzenia zastępczego, mimo iż posługuje się takim pojęciem. Wnioskodawca również podnosił, że w okresie od maja do października 1989 roku był zatrudniony w E. po powrocie z kontraktu i wnosił o zaliczenie wynagrodzeń z tego okresu z uwzględnieniem wynagrodzeń wskazanych w karcie płacy zakładu pracy. Wnioskodawca również wnosił o zaliczenie 13 i (...) do podstawy wymiaru kapitału początkowego za okres 1981 roku do 1986 roku.

Decyzją z dnia 5 sierpnia 2015 roku wydaną w sprawie nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił ponownie kapitał początkowy wnioskodawcy A. G. na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjęto podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1.790,68 złotych. W podstawie wymiaru kapitału początkowego uwzględniono przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, to jest z lat 1989-1998, gdzie wskaźnik za 1989 rok wyniósł **94,97%**. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 146,67%. Wysokość kapitału początkowego wynosi 173.814,85 złotych. Organ rentowy uwzględnił wynagrodzenie wnioskodawcy w zakładzie macierzystym w okresie od czerwca 1989 roku do października 1989 roku zgodnie ze złożoną kartą płac. W pozostałym zakresie organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania wnioskodawcy.

Na rozprawie strony podtrzymały stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. G. w dniu 7 stycznia 2004 roku złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

(okoliczności niesporne; wniosek – k. 1 akt kapitałowych).

Wnioskodawca w okresie od 2 października 1980 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) w B. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach kierowca samochodu ciężarowego, operator transportu betonu, mistrz ds. eksploatacji sprzętu ciężkiego.

Na ostatnio zajmowanym stanowisku wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie kat. 16, tj. 1.800.000 złotych miesięcznie i dodatek funkcyjny 120.000 złotych miesięcznie – łącznie 1.920.000 złotych miesięcznie.

Od dnia 19 października 1987 roku do dnia 31 maja 1989 roku oraz od dnia 24 października 1987 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku korzystał z urlopu bezpłatnego w macierzystym zakładzie.

W okresach tych w ramach udzielonego urlopu bezpłatnego był zatrudniony na robotach eksportowych w (...) w C. – Przedsiębiorstwie (...). Składki na ubezpieczenie społeczne za ww. okresy były odprowadzane deklaracją bezimienną do oddziału ZUS w W..

(dowód: zaświadczenie k. 6 akt kapitałowych; zaświadczenie k. 7 akt kapitałowych, k. 18; świadectwo pracy k. 8 akt kapitałowych)

W okresie zatrudnienia **od dnia 24 października 1989 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku** wynagrodzenie podstawowe za pracę w ww. okresach zostało określone w walucie obcej – korony czeskie.

(dowód: umowa o pracę z dnia 24.10.1989 roku z aneksami – akta osobowe z (...))

W okresie **od dnia 24 października 1989 roku do dnia 31 grudnia 1990 roku** do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego organ rentowy uwzględnił wynagrodzenia brutto wskazane w kartach wynagrodzeń wpisane w rubryce płaca razem. Karty wynagrodzeń zostały wypisane przez macierzysty zakład pracy wnioskodawcy. Jako wynagrodzenia wskazane w ww. okresie (podobnie jak w okresie od **dnia 19 października 1987 roku do dnia 31 maja 1989 roku**) za pobyt na budowie eksportowej wnioskodawcy pracodawca wskazał wynagrodzenia pracownika zatrudnionego na równorzędnym stanowisku pracy.

W okresie do dnia 19 października 1987 roku wnioskodawca osiągał wynagrodzenia brutto w wysokości: 42.693 złotych brutto (VI 1987 rok); 48.673 złotych brutto (VII 1987 rok); 15.903 złotych brutto (VIII 1987 rok); 46.880 złotych brutto (IX 1987 rok); 35.516 złotych brutto (X 1987 rok).

Przyjęte przez organ rentowy wynagrodzenie zastępcze na podstawie kart wynagrodzenia wystawionego przez zakład pracy wynosiło: 46.677 złotych brutto (XI 1987 rok); 57.833 złotych brutto (XII 1987 rok).

Organ rentowy nie uwzględnił kwot nagród z (...) i (...).

(dowód: karty płac k. 16 akt kapitałowych; wykaz wprowadzonych dochodów ubezpieczonego k.28-29, k. 35-36 akt kapitałowych)

W okresie do dnia 24 października 1989 roku wnioskodawca osiągał wynagrodzenia brutto w wysokości: 93.850 złotych brutto (VI 1989 rok); 114.444 złotych brutto (VII 1989 rok); 234.913 złotych brutto (VIII 1989 rok); 218.456 złotych brutto (IX 1989 rok); 209.917 złotych brutto (X 1989 roku).

Od 1 sierpnia 1989 roku był zatrudniony na stanowisku mistrza ds. sprzętu ciężkiego ze stawką 145.000 złotych miesięcznie + 10.300 złotych miesięcznie dodatku funkcyjnego (łącznie 155.300 złotych brutto).

(dowód: karta płac złożona przez wnioskodawcę k. 40 akt kapitałowych; pismo o wysokości wynagrodzenia od 1 sierpnia 1989 roku z Przedsiębiorstwa do (...) akta osobowe D.)

Przyjęte wynagrodzenie zastępcze wynosiło: 244.475 + 131.508 złotych brutto (XI 1987 rok); 375.958 złotych brutto (XII 1989 rok); 427.705 złotych brutto (I 1990 rok); 367.896 złotych brutto (II 1990 rok); 762.814 złotych brutto (III 1990 rok); 815.532 złotych brutto (IV 1990 rok); 779.886 złotych brutto (V 1990 rok); 697.792 złotych brutto (VI 1990 rok); 930.853 złotych brutto (VII 1990 rok); 729.873 złotych brutto (VIII 1990 rok); 1.177.127 złotych brutto (IX 1990 rok); 1.152.279 złotych brutto (X 1990 rok); 560.817 złotych brutto (XI 1990 rok), 765.634 złotych brutto (XII 1990 rok).

Organ rentowy nie uwzględnił kwot nagród z (...) i (...).

(dowód: karta płac k. 19 akt kapitałowych; wykaz wprowadzonych dochodów ubezpieczonego k.28-29, k. 35-36 akt kapitałowych)

Wnioskodawca A. G., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 6 sierpnia 2014 roku wniosek o przyznanie emerytury. Wnioskodawca przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego, w dniu 6 sierpnia 2014 roku złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 akt emerytalnych)

Wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymuje się okresem ubezpieczenia w wymiarze 26 lat, 3 miesiące i 4 dzień w tym 7 lat, 5 miesięcy i 19 dni pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy zaliczył do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych okresy:

- od dnia 6 września 1972 roku do dnia 31 sierpnia 1973 roku, od dnia 1 września 1973 roku do dnia 22 kwietnia 1974 roku, od dnia 11 maja 1976 roku do dnia 31 sierpnia 1977 roku na stanowisku monter aparatury kontrolno pomiarowej, monter gazociągów w (...) w W. Oddział Zakład (...) w W.;

- od dnia 13 września 1977 roku do dnia 20 września 1980 roku jako kierowca samochodów ciężarowych ponad 3,5 tony (...);

- od dnia 1 czerwca 1997 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku (zwolnienie lekarskie 28 dni od 4 grudnia – 31 grudnia 1998 roku) na stanowisku kierowca samochodów ciężarowych ponad 3,5 tony (...) Sp. z o.o. w C..

Organ rentowy odmówił wnioskodawcy zaliczenia okresu zatrudnienia do pracy w szczególnych warunkach:

- od dnia 2 października 1980 roku do 31 lipca 1982 roku oraz od 28 czerwca 1984 roku do 30 września 1984 roku, gdyż stanowiska kierowca i kierowca samochodu ciężarowego i mechanik nie znajdują potwierdzenia w dziale VIII pkt 2 Rozporządzenia;

- od dnia 1 sierpnia 1982 roku do dnia 27 czerwca 1984 roku, od 1 października 1984 roku do 31 grudnia 1986 roku na stanowisku operator transportu betonu;

- od dnia 19 października 1987 roku do 31 maja 1989 roku i od 24 października 1989 roku do 31 marca 1991 roku na stanowisku operator pomp betonu, gdyż w oparciu o przedłożone dokumenty brak jest możliwości określenia charakteru wykonywanej pracy.

- od dnia 1 stycznia 1987 roku do dnia 18 października 1987 roku, gdyż z dokumentacji znajdującej się w aktach nie można określić na jakim stanowisku wnioskodawca był zatrudniony.

(dowód: decyzja z dnia 24.09.2014 roku – k. 59 akt emerytalnych; odpowiedź na odwołanie – k.6-7 akt).

A. G. w okresie zatrudnienia w (...) w W. Oddział Zakład (...) w W. **od dnia 23 kwietnia 1974 roku do dnia 12 kwietnia 1976 roku** odbywał służbę wojskową. W dniu 11 maja 1976 roku wnioskodawca wrócił do zakładu pracy i podjął w nim pracę po powrocie ze służby wojskowej.

(dowód: świadectwo pracy k. 99)

A. G. w okresie **od 2 października 1980 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku** zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) w B. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach kierowca samochodu ciężarowego, operator transportu betonu, mistrz ds. eksploatacji sprzętu ciężkiego.

Od dnia 19 października 1987 roku do dnia 31 maja 1989 roku oraz od dnia 24 października 1987 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku korzystał z urlopu bezpłatnego w macierzystym zakładzie.

W okresach tych w ramach udzielonego urlopu bezpłatnego był zatrudniony na robotach eksportowych w (...) w C. – Przedsiębiorstwie (...).

W wystawionym w dniu 13 sierpnia 1991 roku świadectwie pracy wskazano, że w okresie zatrudnienia zajmował stanowisko: kierowca samochodu ciężarowego, operator transportu betonu, mistrz ds. eksploatacji sprzętu ciężkiego.

A. G. został zatrudniony w dniu 2 października 1980 roku jako kierowca samochodu ciężarowego – betonowóz.

Od 1 sierpnia 1982 roku do dnia 27 czerwca 1984 roku wnioskodawca pracował jako operator transportu betonu. W okresie od dnia 28 czerwca 1984 roku do 30 września 1984 roku pracował jako mechanik.

Następnie od dnia 1 października 1984 roku do 18 października 1987 roku wnioskodawca ponownie był zatrudniony na stanowisku operator transportu betonu.

W okresie zatrudnienia na kontrakcie zagranicznym w (...) od dnia 19 października 1987 roku do 31 maja 1989 roku i od 24 października 1989 roku do 28 lutego 1991 roku wnioskodawca pracował na stanowisku operator pomp betonu.

(dowód: podanie i adnotacja o rodzaju pojazdu k. 26; umowa o pracę z dnia 2.10.1980 roku k. 25; świadectwo pracy k. 24; karty płacy k. 31-34; zaświadczenie k. 6 akt kapitałowych; zaświadczenie k. 7 akt kapitałowych, k. 18; zaświadczenie z dnia 24.11.1987 roku w aktach osobowych (...); umowa o pracę z dnia 19.10.1987 rok z aneksami w aktach osobowych (...); umowa o pracę z dnia kwestionariusz osobowy w aktach osobowych (...); skierowanie na badanie w aktach osobowych (...); karta obiegowa w aktach osobowych (...); podanie z dnia 24.10.1989 roku w aktach osobowych (...); umowa o pracę z dnia 24.10.1989 roku z aneksami w aktach osobowych (...); karty płacy w aktach osobowych (...); opinie dotyczące wnioskodawcy w aktach osobowych (...))

Przedsiębiorstwie (...) w B. było to przedsiębiorstwo, które obsługiwało (...)w zakresie dostaw betonu. W przedsiębiorstwie znajdowała się baza sprzętu budowlanego, którym pracownicy dowozili beton na potrzeby budowy elektrowni. Wnioskodawca jako kierowca betonowozu od początku zatrudnienia tj. **od 2 października roku do 31 lipca 1982 roku** jeździł samochodem ciężarowym – ciągnik J. plus naczepa – o ciężarze powyżej 3,5 ton. Zabierał wówczas z silosu głównego beton. W becze następowało mieszanie betonu, który wnioskodawca woził na teren budowy. Po zawiezieniu betonu na teren budowy wracał po następny. Pojazdem tym wnioskodawca jeździł w pełnym wymiarze czasu pracy i stale. Nie jeździł żadnym innym pojazdem ani nie był kierowany do innych prac.

Wnioskodawca ukończył kurs dla operatorów pomp do betonu. Od 1 sierpnia 1982 roku został zatrudniony jako operator transportu betonu. Wnioskodawca jeździł wówczas jako kierowca wozem specjalistycznym, ciężkim sprzętem budowlanym, o ciężarze powyżej 20 ton i woził beton na budowę. Na pojeździe znajdowała się pompa do betonu. Wnioskodawca był jednocześnie operatorem pompy do betonu. Wnioskodawca przyjeżdżał pojazdem na budowę i na miejscu podjeżdżały pod jego pojazd betonowozy (beczki) z betonem. Z beczek beton był podawany do kosza, a następnie wnioskodawca podawał beton za pomocą wysięgnika pompy do betonu do wykopu lub na górę nawet na odległość 15 metrów. Po wylaniu betonu w danym miejscu, wnioskodawca jechał na następne miejsce, przemieszczając

się po terenie budowy tam gdzie były szalunki i gdzie była konieczność podania betonu. Pojazd wnioskodawcy był w ciągłym ruchu. Swoje czynności kierowcy pojazdu specjalistycznego i operatora pomp do betonu wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy do chwili wyjazdu na budowę do C. do dnia 18 października 1987 roku. Gdy nie było pracy przy pompie wykonywał pracę kierowcy samochodów ciężarowych o masie powyżej 3,5 tony.

Jedynie w okresie od 28 czerwca 1984 roku do dnia 30 września 1984 roku pracował na warsztacie jako mechanik. Naprawiał wówczas sprzęt budowlany. Była to naprawa całościowa awarii sprzętu.

Od dnia 19 października 1987 roku do dnia 31 maja 1989 roku oraz od dnia 24 października 1987 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku wnioskodawca zatrudniony na robotach eksportowych w (...) w C. – Przedsiębiorstwie (...). Wykonywał wówczas taką samą pracę jak w macierzystym zakładzie przed wyjazdem na kontrakt. Pracował jako kierowca sprzętu specjalistycznego – (...) z zainstalowaną pompą do betonu i jako operator tej pompy.

(dowód: zeznania A. G. k. 70v-71v; zeznania S. C. k. 89v-90; zeznania W. O. k. 90-90v; zeznania S. W. k. 90v)

W świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 15 stycznia 2001 roku archiwum wskazało, że w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w B. wnioskodawca w okresie od dnia 2 października 1980 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego wymienionym w wykazie A dział VIII poz. 2 pkt 2 Rozporządzenia.

(dowód: świadectwo k. 17)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył co następuje:

Odwołanie od decyzji z dnia 24 września 2014 roku zasługuje na uwzględnienie, natomiast odwołanie od decyzji z dnia 12 września 2014 roku podlegało oddaleniu (w zakresie zaś w jakim nastąpiło uwzględnienie odwołania przez organ rentowy decyzją z dnia 5 sierpnia 2015 roku postępowanie należało umorzyć).

Odnośnie odwołania od decyzji z dnia 12 września 2014 roku dotyczącej ponownego ustalenia kapitału początkowego odwołanie wnioskodawcy było niezasadne, gdyż organ rentowy w sposób prawidłowy ustalił wysokość kapitału początkowego wnioskodawcy.

Zgodnie z treścią art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą, kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek.

Zasady ustalania kapitału początkowego określa art. 174 ustawy, który w ustępach 1-3 stanowi:

1. kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (ust. 1),
2. przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (ust. 2),
3. podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu od dnia 1 stycznia 1980 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku. (ust. 3).

W myśl art. 15 ust.1 ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na

podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6.

Skoro zgodnie z art. 174 ust. 3 ustawy podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15 ustawy, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu od dnia 1 stycznia 1980 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku, kolejne 10 lat kalendarzowych, o jakich mowa w art. 15 ust. 1 ustawy, ma być wybrane z okresu od dnia 1 stycznia 1980 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku, okres ten nie może być ani krótszy niż 10 lat a nadto z tego dziesięcioletniego okresu żadne okresy nie mogą być wyłączone. Z regulacji art. 16 ust.1 ustawy wynika bowiem, że przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu.

W realiach niniejszej sprawy kwestią poza sporem pozostawał okres 10 lat przyjętych do podstawy wymiaru kapitału początkowego. Spór dotyczył wysokości wynagrodzenia przyjętego przez organ rentowy w okresie 1989 – 1990.

Zarzuty wnioskodawcy sprowadzały się do trzech kwestii:

1. braku zaliczenia przez organ rentowy na poczet kapitału początkowego wynagrodzenia z okresu 1 czerwiec 1989 roku – 24 październik 1989 roku uzyskiwanego przez wnioskodawcę w Przedsiębiorstwie (...) (tj. w macierzystym zakładzie pracy) w okresie przerwy w zatrudnieniu na budowie eksportowej w (...) mimo posiadanej dokumentacji – karty płacy;
2. braku uwzględnienia w okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) od 24 października 1989 roku do 31 grudnia 1990 roku wynagrodzeń w walucie obcej; a wobec wyjaśnień organu rentowego o braku takiej możliwości zarzut braku uwzględnienia wynagrodzenia wnioskodawcy uzyskiwanego w macierzystym zakładzie pracy przed wyjazdem na budowę eksportową oraz faktycznie nie uwzględnienie przez organ rentowy wynagrodzenia zastępczego wskazanego przez zakład pracy macierzysty;
3. braku uwzględnienia przez organ rentowy wypłacanych wnioskodawcy przez Przedsiębiorstwo (...) i (...) w okresie od 1981 roku do 1986 roku.

Odnosnie pkt 1 organ rentowy uwzględnił wynagrodzenie wnioskodawcy uzyskiwane w macierzystym Przedsiębiorstwie w okresie od 1 czerwca 1989 roku do 24 października 1989 roku i wydał w tym zakresie decyzję z dnia 5 sierpnia 2015 roku o ponownym ustaleniu kapitału początkowego. W wyniku uwzględnienia w tej części odwołania wnioskodawcy organ rentowy wyliczył wskaźnik wynagrodzenia za 1989 roku na poziomie 94,97% (w miejsce wskaźnika 55,41 %), co skutkowało zmianą podstawy wymiaru kapitału do kwoty 1.790,68 złotych, wysokości wskaźnika z 10 lat do poziomu 146,67 % (w miejsce 142,71%) oraz wysokości kapitału początkowego z wysokości 170.151,08 złotych do kwoty 170.383,07 złotych.

W tym stanie rzeczy w zakresie, w jakim ww. decyzja organu rentowego uwzględniła odwołanie wnioskodawcy Sąd na podstawie art. 477 (13) k.p.c. umorzył postępowanie w tej części orzekając jak w pkt 3 sentencji wyroku.

Odnosnie zarzutu opisanego w pkt 2 organ rentowy decyzja organu rentowego była prawidłowa.

Przedmiot sporu sprowadzał się do ustalenia, czy przyznane ubezpieczonemu świadczenie rentowe może zostać przeliczone z uwzględnieniem w podstawie wymiaru świadczenia wynagrodzeń faktycznie otrzymanych przez odwołującego podczas pracy w Czechach, tj. z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskiwanego w walucie obcej oraz jaka wysokość wynagrodzenia powinna zostać przyjęta przez organ rentowy.

W rozpoznawanej sprawie kluczowa jest regulacja szczególna, a mianowicie § 10 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (tekst jedn.: Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 z późn. zm.), którą zastosował organ rentowy, a z której wynika, że jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia

podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju, albo jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 roku - kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę. Nie jest wątpliwe, że do chwili obecnej nie zostały wydane nowe przepisy wykonawcze, zapowiadane w powoływanym przez wnioskodawcę art. 22 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w myśl którego Rada Ministrów, została upoważniona do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty, uwzględniających m.in. przypadki, w których podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników zatrudnionych za granicą ustala się na podstawie wynagrodzenia przysługującego pracownikom zatrudnionym w tym okresie w kraju w tym samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę, albo na podstawie kwot ryczałtowych.

Jednoznaczne stanowisko w powyższym zakresie zajął Sąd Najwyższy, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 stycznia 2012 roku, II UK 74/11 (LEX nr 1130386) stwierdził wprost, iż w przedmiotowej sytuacji zastosowanie znajduje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku wydane na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 22 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 z późn. zm.) stanowiącego, że Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określa zasady ustalania podstawy wymiaru świadczeń, gdy pracownik zatrudniony był za granicą, szczególnie gdy porówna się z jednej strony zakresy delegacji określone w obu ustawach (tekst jedn.: w ww. ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym z 1982 roku oraz w ustawie o emeryturach i rentach z FUS), z drugiej zaś strony treść tych regulacji. Co więcej, również w wyroku z dnia 4 marca 2010 roku, II UK 306/09 (OSNP 2011 nr 17-18, poz. 236) Sąd Najwyższy wskazał, że podstawę wymiaru emerytury (renty) pracownika skierowanego do pracy za granicą przed 1 stycznia 1991 roku stanowi wynagrodzenie zastępcze, o którym mowa w § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku, zachowującego moc i znajdującego dalej zastosowanie na podstawie art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jak dobitnie zaznaczył Sąd Najwyższy, brak jest normy prawnej, według której wynagrodzenia otrzymywane w czasie zatrudnienia za granicą stanowiłyby w pełni (w pełnej wysokości) podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, według tych samych zasad, jakie obowiązują dla zatrudnionych w kraju. Innymi słowy, uprawnione jest stwierdzenie, że przepis § 10 rozporządzenia z dnia 1 kwietnia 1985 roku, dotyczący podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zatrudnianych za granicą, stanowi regulację szczególną i samodzielną, skoro wprowadza inną niż powszechna podstawę wymiaru składek obowiązującą dla zatrudnianych w kraju.

W świetle zaprezentowanych wyżej przepisów prawa oraz ich wykładni jakichkolwiek wątpliwości nie mogła zatem budzić teza, że również w przypadku skarżącego - jako pracownika pracującego za granicą przed dniem 1 stycznia 1991 roku, a konkretnie w spornym okresie od dnia 24 października 1989 roku do dnia 31 grudnia 1990 roku - podstawę wymiaru kapitału początkowego nie mogło stanowić wynagrodzenie wypłacane w walucie obcej (koronach czeskich), a mogło stanowić tylko i wyłącznie wynagrodzenie zastępcze, o którym mowa w § 10 pkt 2 ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent. Jak bowiem trafnie w cytowanym wyżej wyroku z dnia 4 marca 2010 roku uwypuklił Sąd Najwyższy, z przepisu § 10 rozporządzenia z 1 kwietnia 1985 roku wynika alternatywa rozłączna i jej drugi człon (zdanie z pkt 2 stwierdzające, że "jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 roku, to do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę") nie jest uwarunkowany od niespełnienia się normy z pierwszego przepisu (tekst jedn.: zdania z pkt 1, stwierdzającego, że "jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, to do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju"). Norma prawna wynikająca z tego przepisu jest zatem taka, że wyłącznie **dla zatrudnionych za granicą do końca 1990 roku do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się wynagrodzenie zastępcze, którego wysokość powinien potwierdzić pracodawca, zatrudniający pracownika przed jego wyjazdem za granicę**. Nota bene tzw. wynagrodzenie zastępcze jako podstawę wymiaru dla zatrudnionych za granicą przyjmowano również poprzednio na

gruncie § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 marca 1984 roku w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia (Dz.U. Nr 17, poz. 81 ze zm.). Żadne odmienne regulacje, które pozwalałyby przyjmować za podstawę składek wynagrodzenie faktycznie wypłacone w czasie pracy za granicą, nie wynikały ani z obowiązującego w okresie tego zatrudnienia wnioskodawcy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 roku w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicę w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (tj. Dz.U. 1990 r. Nr 44, poz. 259 ze zm.), ani z uchwały nr 71 Rady Ministrów z dnia 3 maja 1989 roku w sprawie zasad wynagradzania oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą pracownikom skierowanym do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług eksportowych (M.P. Nr 14, poz. 106). Granica czasowa stosowania instytucji wynagrodzenia zastępczego do ustalenia podstawy wymiaru w pewnym stopniu koreluje bowiem ze wprowadzonym później rozwiązaniem zawartym w § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 roku w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 roku Nr 68, poz. 330 ze zm.), zgodnie z którym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług eksportowych stanowi przeciętne wynagrodzenie. Należy także zaznaczyć, że brak normy prawnej, według której wynagrodzenia otrzymywane w czasie zatrudnienia za granicą stanowiłyby w pełni (w pełnej wysokości) podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne według tych samych zasad jakie obowiązują dla zatrudnionych w kraju.

W przypadku wnioskodawcy pracującego za granicą przed dniem 1 stycznia 1991 roku, a konkretnie w okresie od dnia 4 sierpnia 1981 roku do dnia 1 września 1983 roku - podstawę wymiaru renty stanowić mogło tylko i wyłącznie wynagrodzenie zastępcze, o którym mowa w § 10 pkt 2 rozporządzenia z dnia 1 kwietnia 1985 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (t.j. Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.) (tak por. wyżej cyt. Orzeczenia SN, por. również wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 stycznia 2014 roku, III AUa 564/13,LEX).

Z tym stanie rzeczy w przypadku ubezpieczonego organ rentowy prawidłowo dokonał przeliczenia podstawy wymiaru świadczenia z uwzględnieniem wynagrodzeń zastępczych z tytułu jego zatrudnienia w Czechach we wskazywanym przez niego okresie, a nie w walucie obcej.

Jednocześnie uwzględnione przez organ rentowy wynagrodzenie zastępcze, tj. kwoty w wysokości wynagrodzenia przysługującego w spornym okresie pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę wynagrodzenie, zostało ustalone w prawidłowej wysokości. Organ rentowy bowiem naliczył wynagrodzenie na podstawie dokumentów sporządzonych przez macierzysty zakład pracy, który w kartach wynagrodzeń wskazał wysokość wynagrodzenia przysługującego w spornym okresie pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę. Organ rentowy wbrew twierdzeniom wnioskodawcy przyjął zatem wynagrodzenie zastępcze. Nie chodzi przy tym, co błędnie wskazuje wnioskodawca, o jego wynagrodzenie, w wysokości jaką uzyskiwał przed wyjazdem za granicę, ale o wynagrodzenie innego pracownika, ale takiego który był zatrudniony w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim był zatrudniony przed wyjazdem za granicę wnioskodawca. Chodzi bowiem nie o wynagrodzenie uzyskiwane przez wnioskodawcę z okresu przed jego wyjazdem za granicę, ale o wynagrodzenie z okresu jego pobytu za granicą a uzyskiwane przez pracownika zatrudnionego na takim samym jak wnioskodawca stanowisku pracy. Przepis odnosi się zatem do stanowiska pracy wnioskodawcy i porównywalnego pracownika i na tej podstawie do wskazania wysokości wynagrodzenia zastępczego, a nie do wynagrodzenia wnioskodawcy przed wyjazdem za granicę.

Ponadto również wbrew twierdzeniu wnioskodawcy przed wyjazdem za granicę nie otrzymywał on wynagrodzenia w wysokości wskazanej w świadectwie pracy z dnia 13 sierpnia 1991 roku tj. w wysokości 1.180.000 złotych + 120.000 złotych dodatku. Z kart wynagrodzenia, w tym karty wynagrodzenia z 1989 roku (tj. przed wyjazdem na budowę eksportową za granicę od 24 października 1989 roku), a złożoną przez samego wnioskodawcę wynikało bowiem, że od 1 sierpnia 1989 roku uzyskiwał on na stanowisku mistrza ds. sprzętu ciężkiego wynagrodzenie w wysokości 145.000

złotych + 10.300 złotych dodatku. Wynagrodzenie przyjęte zatem przez zakład pracy macierzysty i wskazane jako wynagrodzenie zastępcze na kartach płac wnioskodawcy, a następnie uwzględnione przez organ rentowy do ustalenia kapitału początkowego, jak wynika z wysokości tego wynagrodzenia było porównywalne do tego, jakie uzyskiwał wnioskodawca przed wyjazdem na budowę eksportową (tj. przed 24 października 1989 roku). I tak w okresie do dnia 19 października 1987 roku wnioskodawca osiągał w Przedsiębiorstwie (...) wynagrodzenia brutto w wysokości: 42.693 złotych brutto (VI 1987 rok); 48.673 złotych brutto (VII 1987 rok); 15.903 złotych brutto (VIII 1987 rok); 46.880 złotych brutto (IX 1987 rok); 35.516 złotych brutto (X 1987 rok). Przyjęte zaś przez organ rentowy wynagrodzenie zastępcze na podstawie kart wynagrodzenia wystawionego przez zakład pracy wynosiło: 46.677 złotych brutto (XI 1987 rok); 57.833 złotych brutto (XII 1987 rok).

Natomiast w okresie do dnia 24 października 1989 roku wnioskodawca osiągał wynagrodzenia brutto w wysokości: 93.850 złotych brutto (VI 1989 rok); 114.444 złotych brutto (VII 1989 rok); 234.913 złotych brutto (VIII 1989 rok); 218.456 złotych brutto (IX 1989 rok); 209.917 złotych brutto (X 1989 roku). Od 1 sierpnia 1989 roku był zatrudniony na stanowisku mistrza ds. sprzętu ciężkiego ze stawką 145.000 złotych miesięcznie + 10.300 złotych miesięcznie dodatku funkcyjnego (łącznie 155.300 złotych brutto).

Przyjęte przez organ rentowy wynagrodzenie zastępcze wynosiło: 244.475 + 131.508 złotych brutto (XI 1987 rok); 375.958 złotych brutto (XII 1989 rok); 427.705 złotych brutto (I 1990 rok); 367.896 złotych brutto (II 1990 rok); 762.814 złotych brutto (III 1990 rok); 815.532 złotych brutto (IV 1990 rok); 779.886 złotych brutto (V 1990 rok); 697.792 złotych brutto (VI 1990 rok); 930.853 złotych brutto (VII 1990 rok); 729.873 złotych brutto (VIII 1990 rok); 1.177.127 złotych brutto (IX 1990 rok); 1.152.279 złotych brutto (X 1990 rok); 560.817 złotych brutto (XI 1990 rok), 765.634 złotych brutto (XII 1990 rok).

Z porównania wskazanych wysokości wynagrodzeń uzyskiwanych przez wnioskodawcę przed jego wyjazdem za granicę oraz wynagrodzeń wskazanych przez zakład pracy macierzysty jako wynagrodzenia zastępcze, a przyjęte przez organ rentowy, jednoznacznie wynika, iż są one wiarygodne, prawdopodobne i nie odbiegają od wynagrodzeń które wnioskodawca uzyskiwał przed wyjazdem za granicę. Kolejne wysokości wynagrodzenia uwzględniały ewentualne podwyżki, jakie uzyskiwał zatrudniony w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę. Wskazane w świadectwie pracy z dnia 13 sierpnia 1991 roku wynagrodzenie, do którego odwoływał się wnioskodawca było wynagrodzeniem ostatnio otrzymywanym przez wnioskodawcę, a nie przed jego wyjazdem za granicę 2 lata wcześniej, co jednoznacznie wynika z treści ww. dokumentów (świadectwa pracy, kart wynagrodzeń).

Jednocześnie należy podkreślić, iż określone w przepisie art. 15 w związku z art. 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS zasady ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego mają zastosowanie także do okresów przypadających przed wejściem w życie ustawy emerytalnej i wprowadzonej równocześnie ustawy z dnia 13 października 1998 roku ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 z późn. zm.), kiedy nie prowadzono indywidualnych kont emerytalnych. Okoliczność opłacania składek na deklaracje bezimienne nie pozwala ustalić wysokości wynagrodzenia od którego były opłacane składki za danego pracownika. Składki na ubezpieczenie emerytalne zapisywane są na koncie indywidualnym ubezpieczonego dopiero od 1 stycznia 1999 r. Za okres trwania ubezpieczenia przed tą datą nie ma możliwości wyliczenia sumy składek. Okres ten zostanie jednak uwzględniony w wysokości emerytury w postaci tzw. kapitału początkowego.

Kapitał początkowy ustalany jest tylko dla potrzeb obliczenia nowej emerytury, w systemie zdefiniowanej składki czyli w takim, gdy znana jest tylko składka, według formuły uwzględniającej sumę składek i hipotetyczny okres pobierania świadczenia, a więc dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które podlegały obowiązkowi ubezpieczenia społecznego przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w tych okresach przyjmuje się zatem kwoty wynagrodzenia wypłaconego przez pracodawcę. Osoba ubiegającą się o ustalenie kapitału początkowego musi zatem wykazać wysokość przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, a jeżeli była pracownikiem

- wysokość wynagrodzenia, takich danych bowiem nie da się ustalić na podstawie deklaracji bezimiennych. Za podstawę wymiaru kapitału początkowego przyjmuje się kwotę udowodnioną przez zainteresowanego, która nie koniecznie musi odpowiadać wysokości faktycznie uzyskanego wynagrodzenia (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 8 sierpnia 2006 roku, I UK 27/06, OSNP 2007/15-16/235).

W sprawie jednakże wnioskodawca nie wykazał, iż wskazane przez pracodawcę jako wynagrodzenia zastępcze są nieprawidłowe. Nie wykazał w szczególności, iż przyjęte przez pracodawcę wynagrodzenie danego pracownika nie stanowi wysokości wynagrodzenia pracownika zatrudnionego w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę.

W tym zakresie zatem zarzuty wnioskodawcy były chybione.

Również odnośnie pkt 3 opisanych zarzutów należało uznać je za bezpodstawne. Wbrew twierdzeniu bowiem wnioskodawcy w okresie 1981-1986 od 13 i (...) czy nagród z (...) nie były odprowadzane składki.

Należy podkreślić, iż zgodnie z powołanym wyżej przepisem art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, za podstawę wymiaru emerytury i renty przyjmuje się podstawę wymiaru składek. Chodzi zatem o te przychody, które objęte są obowiązkiem opłacania składek, natomiast **nie uwzględnia się przychodów wyłączonych z tego obowiązku.**

Sposób ustalania podstawy wymiaru świadczeń reguluje przepis art. 15 ust. 4 ustawy. Zgodnie z tym przepisem oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek w okresie każdego roku (oddzielnie) z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych, a następnie oblicza się w procentach stosunek każdej z tych sum do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym. Średnia arytmetyczna tych procentów daje wskaźnik wysokości podstawy wymiaru. W przypadku pracowników, podstawę wymiaru składek w każdym roku kalendarzowym stanowi wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia ze stosunku pracy.

Przy ustalaniu, czy istnieje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od określonych składników wynagrodzenia i innych świadczeń ze stosunku pracy, stosuje się przepisy obowiązujące w okresie, z którego wynagrodzenie jest uwzględnione w podstawie wymiaru. Powyższe koresponduje z zapisem § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz. U. z 1989 r., Nr 11, poz. 63 ze zm.), w myśl których, do ustalenia podstawy wymiaru dla pracowników uspołecznionych zakładów pracy **nie przyjmuje się tych składników wynagrodzenia w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, od których nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne**, z uwzględnieniem zastrzeżeń nie mających znaczenia w sprawie, a przy ustalaniu, czy istnieje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od określonych składników wynagrodzeń, **stosuje się przepisy obowiązujące w okresie, z którego wynagrodzenie jest uwzględniane w podstawie wymiaru.**

I tak stosownie do art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 roku o zmianach właściwości w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, rent, zaopatrzeń i opieki społecznej (Dz. U. Nr 20, poz. 119 ze zm.) - w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku (a zatem w okresie będącym przedmiotem osądu) - zakłady pracy były zobowiązane do opłacania ze środków własnych składek na ubezpieczenie społeczne pracowników. W myśl ust. 3 powołanego art. 12 kompetencji Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych pozostawiono określenie w drodze rozporządzenia zarobków stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Realizując upoważnienie ustawowe Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w dniu 13 grudnia 1976 roku wydał rozporządzenie w sprawie dostosowania niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym i ubezpieczeniu rodzinnym do zasad określających składniki funduszu płac (Dz. U. Nr 40, poz. 239 ze zm.), które w § 1 ust. 1 stwierdzało, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowią w uspołecznionych zakładach pracy wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze zaliczone do osobowego funduszu płac. Przepis w tym brzmieniu obowiązywał do 31 grudnia 1983 roku i został uchylony przez przepis § 3 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 27 grudnia 1983 roku w sprawie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników

uspołecznionych zakładów pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 332 ze zm.). Ten nowy akt prawny, który wszedł w życie 1 stycznia 1984 r., w § 1 zawierał podobną regulację prawną, stanowił bowiem, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za pracowników uspołecznionych zakładów pracy stanowią wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, zaliczone - w myśl przepisów o klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej - do wynagrodzeń osobowych. Z powyższego wynika zatem, że przy ustalaniu, czy istnieje obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne od określonych składników wynagrodzenia w spornym okresie, należy odnieść się do przepisów określających składniki funduszu płac i przepisów dokonujących klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej. I tak są to:

- uchwała Nr (...) Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 1976 roku w sprawie składników funduszu płac (Mon. Pol. Nr 43, poz. 212 ze zm.), obowiązująca w okresie od 1 stycznia 1977 r. do 31 grudnia 1983 roku, oraz

- uchwała Nr (...) Rady Ministrów z dnia 25 marca 1983 roku w sprawie klasyfikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej (Mon. Pol. Nr 15, poz. 85 ze zm.), obowiązująca w okresie od 1 stycznia 1984 r. do 29 marca 2001 roku.

Zgodnie z § 4 uchwały Nr (...) do składników funduszu płac zalicza się m.in. osobowy fundusz płac, bezosobowy fundusz płac, wynagrodzenia z zakładowego funduszu nagród, z czystej nadwyżki w spółdzielniach i z funduszy o podobnym charakterze. Stosownie do § 10 do wynagrodzeń z zakładowego funduszu nagród zalicza się wypłaty nagród indywidualnych z tego funduszu. Nie było więc podstaw do kwalifikowania nagrody wypłaconej z zakładowego funduszu nagród - w latach 1981- 1983 - jako składnika wypłaconego z osobowego funduszu płac, skoro zaliczała się ona do odrębnej kategorii funduszu płac jako takiego.

Zgodnie zaś z § 2 ust. 1 uchwały Nr (...) wynagrodzenia, rozumiane jak w § 1 uchwały, dzielą się m.in. na wynagrodzenia osobowe, wynagrodzenia bezosobowe, honoraria, nagrody z zakładowego funduszu nagród i inne. Według § 7 nagrody z zakładowego funduszu nagród obejmują nagrody wypłacane z tego funduszu, na podstawie odrębnych przepisów w uspołecznionych zakładach pracy, z wyłączeniem przedsiębiorstw państwowych objętych przepisami ustawy z dnia 26 lutego 1982 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 7, poz. 54 ze zm.). Wobec powyższego nagrody z zakładowego funduszu nagród jako niezaliczone do wynagrodzeń osobowych, nie stanowiły podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne również w okresie od 1984 do 1986 roku.

W okresie od 1 lipca 1973 roku do 31 grudnia 1986 roku obowiązywała ustawa z dnia 23 czerwca 1973 roku o zasadach tworzenia i podziału zakładowego funduszu nagród oraz zakładowych funduszy socjalnego i mieszkalnego (Dz. U. Nr 27, poz. 150 ze zm.). Wypłaty otrzymywane na podstawie powyższej ustawy nie stanowiły, w świetle powyższych rozważań, podstawy naliczania składek na ubezpieczenie społeczne, wypłacane były ze środków spoza osobowego funduszu płac, w ramach zakładowego funduszu nagród.

Jednocześnie należy podkreślić, iż z dniem 1 stycznia 1990 roku weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 roku w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz. U. Nr 7, poz. 41, następnie tekst jednolity Dz. U. z 1993 r. Nr 68, poz. 370 ze zm.). Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników została w tym akcie prawnym ustalona w odmienny sposób, niż w poprzednim okresie. Nie miało znaczenia, czy dany składnik wynagrodzenia, czy inne świadczenia ze stosunku pracy był wypłacony z osobowego, czy też bezosobowego funduszu płac. Zgodnie z § 7 ust. 1 cyt. rozporządzenia, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników stanowił dochód w gotówce i w naturze z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, z wyjątkiem wypłat wymienionych początkowo w pkt 1 - 23, następnie 1 - 26. Wśród wyłączeń nie znajdowała się nagroda z zakładowego funduszu nagród. Jednakże § 57 ust. 2 powyższego rozporządzenia stanowił, że do dochodu stanowiącego podstawę wymiaru składek, o której mowa w § 7 ust. 1, przyjmowało się dopiero nagrody z zakładowego funduszu nagród przysługujące za rok 1990 i wypłacone po dniu 1 stycznia 1991 roku.

Reasumując, błędne jest zatem stanowisko wnioskodawcy, że nagrody z zakładowego funduszu nagród wypłacone w spornym okresie podlegają uwzględnieniu przy ustalaniu podstawy wymiaru kapitału początkowego. Przeciwnie,

nie mogą one zostać przyjęte z tej racji, że nie stanowiły składnika wynagrodzenia, który w rozumieniu przepisów o podstawie wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, obowiązujących w okresie, którego dotyczy spór, podlegał składce na ubezpieczenie społeczne i nie ma znaczenia, czy składka ta została opłacona czy też nie. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy nie miał podstaw do uwzględnienia żądania wnioskodawcy w tej części. Zaskarżona decyzja organu rentowego z dnia 12 września 2014 roku w tym zakresie była prawidłowa. (por. uzasadnienie wyroku SA w Warszawie z dnia 18 października 2007 roku, IIIAUa 970/07, LEX).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy orzekł na postawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. jak w pkt 2 sentencji wyroku.

Zasadne było natomiast odwołanie wnioskodawcy od decyzji z dnia 24 września 2014 roku.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, (...), 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało zatem rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem.

Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
2. ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 25 lat, ukończył 60 lat i nie jest członkiem OFE.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Prawidłowe rozumienie pojęcia pracy w szczególnych warunkach nie jest możliwe bez wnikliwej analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Odnośnie oceny dowodów zgromadzonych w postępowaniu zważyć należy, iż okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Brak zatem takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy, nie wyklucza dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Podnoszona zatem przez organ rentowy okoliczność nie dysponowania przez skarżącego świadectwem pracy w szczególnych warunkach, które wydałby zakład pracy, nie przesądza jeszcze, że wnioskodawca takiej pracy nie wykonywał.

Stanowisko takie wielokrotnie zajmował również Sąd Najwyższy, który między innymi w wyroku z dnia 2 lutego 1996 roku, II URN 3/95, OSNAP 1996/16/239 stwierdził, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodnione wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Sam fakt zatrudnienia wnioskodawcy we wskazanym zakładzie pracy był niesporny między stronami w świetle dokumentów znajdujących się w jego aktach ubezpieczeniowych. Spornym pozostawał charakter pracy wykonywanej przez wnioskodawcę, tj. czy była to praca wykonywana w szczególnych warunkach, czy też nie. Stało się tak dlatego, że z dokumentów w postaci świadectwa pracy oraz angaży, kart wynagrodzenia oraz innych dokumentów zgromadzonych w toku postępowania, potwierdzających zatrudnienie wnioskodawcy w spornym okresie, wynika jedynie, że wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku kierowcy, kierowcy samochodu ciężarowego, operatora pomp betonu, operatora transportu betonu. Okoliczność nieprecyzyjnego określenia stanowiska pracy wnioskodawcy w w/w dokumentach polegającego na niewskazaniu kierowcą jakich pojazdów był wnioskodawca, nie oznacza – jak chce organ rentowy – że wnioskodawca nie był kierowcą samochodów ciężarowych o ciężarze całkowity ponad 3,5 tony.

Dokonując ustaleń w zakresie rodzaju prac wykonywanych przez wnioskodawcę w okresie zatrudnienia **od dnia 2 października 1980 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku** w Przedsiębiorstwie (...) w B. oraz na robotach eksportowych (...) w C. – Przedsiębiorstwa (...) Sąd oparł się na zeznaniach świadków: W. O. i S. W., którzy w całym spornym okresie pracowali razem z wnioskodawcą w Przedsiębiorstwie (...) oraz na zeznaniach świadka S. C., który był zatrudniony z wnioskodawcą w (...), a zatem dysponowali bezpośrednią i szczegółową wiedzą co do codziennych obowiązków pracowniczych skarżącego. Świadczenie W. O. i S. W. potwierdziło zatem zeznanie wnioskodawcy, że

wnioskodawca na początku zatrudnienia pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wyłącznie jako kierowca samochodów ciężarowych o ładowności ponad 3,5 tony, tj. betonowozu. Samochodami tymi wnioskodawca przewoził na budowę prowadzoną przez (...)i na potrzeby tej budowy beton. Przedsiębiorstwo bowiem wykonywało prace na potrzeby budowy prowadzonej przez (...) w zakresie dostaw betonu. W przedsiębiorstwie znajdowała się baza sprzętu budowlanego, którym pracownicy dowozili beton na potrzeby budowy elektrowni. Wnioskodawca jako kierowca betonowozu od początku zatrudnienia tj. od 2 października roku do 31 lipca 1982 roku jeździł samochodem ciężarowym – ciągnik J. plus naczepa – o ciężarze powyżej 3,5 ton. Zabierał wówczas z silosu głównego beton. W beczce następowało mieszanie betonu, który wnioskodawca woził na teren budowy. Po zawiezieniu betonu na teren budowy wracał po następny. Pojazdem tym wnioskodawca jeździł w pełnym wymiarze czasu pracy i stale. Nie jeździł żadnym innym pojazdem ani nie był kierowany do innych prac.

Pojazd, jaki wówczas kierował wnioskodawca ww. okresie, tj. betonowóz mieści się w definicji samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony lub ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych. Nieprecyzyjne określenie stanowiska pracy polegające na niewskazaniu kierowcą jakich pojazdów był skarżący w świadectwie pracy czy innych dokumentach, nie uniemożliwia ustalenia tej okoliczności na podstawie zeznań świadków. A ci zeznali w sposób spójny i jednoznaczny, że wnioskodawca był kierowcą samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony. Zeznania świadków są jasne, logiczne i spójne. Znalazły one przy tym potwierdzenie w materiale dowodowym w postaci dokumentów z akt osobowych. Na podaniu bowiem wnioskodawcy z prośbą o zatrudnienie znajduje się adnotacja o skierowaniu wnioskodawcy do pracy jako kierowcy betonowozu. Zapisy dotyczące samochodu ciężarowego, którego kierowcą był wnioskodawca znajdują się także w samej treści umowy o pracę z dnia 2 października 1980 roku, co koreluje z zapisami na kartach płac.

Organ rentowy w toku postępowania nie przedstawił jednocześnie jakiegokolwiek dowodu podważającego dowody zgłoszone przez wnioskodawcę i nie zakwestionował skutecznie wskazanych w dowodach okoliczności faktycznych.

W świetle przeprowadzonego postępowania dowodowego nie budzi zatem żadnych wątpliwości, że wnioskodawca w okresie od 2 października 1980 roku do 31 lipca 1982 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o ładowności powyżej 3,5 tony oraz jako kierowca autobusu o liczbie miejsc powyżej 15 osób. **(1 rok, 9 miesięcy, 29 dni).**

Prace na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony są pracami zaliczonymi przez ustawodawcę do prac w szczególnych warunkach zgodnie **z wykazem A, działem VIII pkt 2** załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Również kolejne sporne okresy (za wyjątkiem pracy jako mechanika od dnia 28 czerwca 1984 roku do dnia 30 września 1984 roku) należało zaliczyć wnioskodawcy do prac w warunkach szczególnych.

Od 1 sierpnia 1982 roku wnioskodawca po ukończeniu kursu operatora pomp do betonu został zatrudniony jako operator transportu betonu. Jeździł wówczas jako kierowca wozem specjalistycznym, ciężkim sprzętem budowlanym, o ciężarze powyżej 20 ton i woził beton na budowę. Na pojeździe znajdowała się pompa do betonu. Wnioskodawca był jednocześnie operatorem pompy do betonu. Wnioskodawca przyjeżdżał pojazdem na budowę i na miejscu podjeżdżały pod jego pojazd betonowozy (beczki) z betonem. Z beczek beton był podawany do kosza, a następnie wnioskodawca podawał beton za pomocą wysięgnika pompy do betonu do wykopu lub na górę nawet na odległość 15 metrów. Po podaniu betonu wnioskodawca w danym miejscu, wnioskodawca jechał na następne miejsce, przemieszczając się po terenie budowy tam gdzie były szalunki i gdzie była konieczność podania betonu. Pojazd wnioskodawcy był w ciągłym ruchu. Swoje czynności kierowcy pojazdu specjalistycznego i operatora pomp do betonu wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy do chwili wyjazdu na budowę do C. do dnia 18 października 1987 roku. Gdy nie było pracy przy pompie wykonywał pracę kierowcy samochodów ciężarowych o masie powyżej 3,5 tony.

Od dnia 19 października 1987 roku do dnia 31 maja 1989 roku oraz od dnia 24 października 1987 roku do dnia 13 sierpnia 1991 roku wnioskodawca zatrudniony na robotach eksportowych w (...) w C. – Przedsiębiorstwie (...).

Wykonywał wówczas taką samą pracę jak w macierzystym zakładzie przed wyjazdem na kontrakt. Pracował jako kierowca sprzętu specjalistycznego – (...) z zainstalowaną pompą do betonu i jako operator tej pompy.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił w oparciu o zeznania ww. świadków oraz wnioskodawcy, a także w oparciu od dokumenty z akt osobowych E. i (...) w tym umowy o pracę, świadectwa pracy oraz zaświadczenia z (...), kwestionariusze osobowe, skierowanie na badanie w aktach osobowych (...), kartę obiegową w aktach osobowych (...), podanie z dnia 24.10.1989 roku w aktach osobowych (...); karty płacy, opinie dotyczące wnioskodawcy w aktach osobowych (...). Z dokumentów jednoznacznie wynika stanowisko pracy zajmowane przez wnioskodawcę. Był on kierowcą operatorem pomp do betonu. Charakter pracy zaś i wykonywane czynności wynikały z zeznań świadków, którzy w spornych okresach pracowali razem z wnioskodawcą.

Nie może budzić wątpliwości, iż pojazdy, którymi wówczas kierował wnioskodawca i na których to pojazdach znajdowały się pompy do betonu – były to pojazdy specjalistyczne, jednocześnie były to pojazdy o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Pracę tę wykonywał wnioskodawca w pełnym wymiarze czasu pracy i stale. Należy w tym miejscu podkreślić, iż z istoty pracy kierowcy pojazdu specjalistycznego, w tym pojazdu składającego się z pompy do betonu wynika zakres czynności polegających na obsłudze tego pojazdu, którego częścią jest pompa do betonu. Zakres czynności pracy kierowcy pojazdu specjalistycznego i operatora pompy do betonu (jako części składowej tego pojazdu) obejmuje zatem obowiązki kierowania pojazdem specjalistycznym i jego obsługę. Z charakteru pracy wnioskodawcy, co jednoznacznie wynikało z zeznań wnioskodawcy i świadków wynikało zatem, że wnioskodawca codziennie w pełnym wymiarze czasu pracy jeździł pojazdem specjalistycznym, za pomocą którego w różnych miejscach budowy podawał beton z betonowozów (gruszek) wysięgnikiem w górę lub w dół do szalunków. W ciągu dnia przemieszczał się przy tym po terenie budowy podając beton w miejsce, w którym była potrzeba.

Prace na stanowisku kierowcy samochodów specjalistycznych oraz na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony są pracami zaliczonymi przez ustawodawcę do prac w szczególnych warunkach zgodnie z **wykazem A, działem VIII pkt 2** załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Tak prace wykonywane na stanowisku jak wnioskodawca zostały uznane za prace w warunkach szczególnych np. wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 października 2014 roku, IIIAUa 132/14, LEX.

Niezależnie od powyższego ewentualnie prace na stanowisku maszynisty ciężkich maszyn budowlanych są pracami zaliczonymi przez ustawodawcę do prac w szczególnych warunkach zgodnie z **wykazem A, działem V pkt 3** załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Łączny okres wykonywanych przez wnioskodawcę prac jako kierowcy operatora pomp do betonu, operatora transportu betonu, tj. od 1 sierpnia 1982 roku do 27 czerwca 1984 roku, od 1 października 1984 roku do 31 grudnia 1986 roku na stanowisku operator transportu betonu i od 19 października 1987 roku do 31 maja 1989 roku i od 24 października 1989 roku do 28 lutego 1991 roku, wynosi **7 lat, 2 miesiące, 16 dni**, co łącznie z okresem zatrudnienia od dnia 2 października 1980 roku do dnia 31 lipca 1982 roku w rozmiarze 1 rok, 9 miesięcy, 29 dni daje staż pracy w warunkach szczególnych – **9 lat, 15 dni**.

Dodając do tego okresu uznany okres przez organ rentowy w rozmiarze 7 lat, 5 miesięcy i 19 dni daje łącznie staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych – **16 lat, 6 miesięcy i 4 dni**.

Już powyższe zatem wystarczyło do uznania spełnienia przez wnioskodawcę przesłanki w zakresie stażu pracy w warunkach szczególnych do przyznania prawa do emerytury.

Na marginesie zatem tylko należało podnieść, iż słuszny był zarzut wnioskodawcy w jakim zarzucił brak uwzględnienia przez organ rentowy okresu służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych. W okresie odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, tj. od dnia 23 kwietnia 1974 roku do dnia 12 kwietnia 1976 roku obowiązywała ustawa z dnia 23 stycznia 1968 roku o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 3, poz. 6 ze zm.) oraz ustawa z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony

Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 ze zm.) i wydane na jej podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz. 318).

Stosownie do treści art. 108 ust 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (Dz.U. z 1967 r. Nr 44, poz. 440) w brzmieniu obowiązującym w czasie odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej okres odbytej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem pracowników, którzy po odbyciu służby podjęli - w określonym ustawowo terminie - zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy. Wydane na podstawie art. 108 ust. 4 powołanej ustawy rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44, poz. 318) regulowało w sposób szczegółowy uprawnienia żołnierza, który w terminie 30 dni po zwolnieniu ze służby zgłosił swój powrót do zakładu pracy i w wyniku tego podjął w nim zatrudnienie. Zgodnie z § 5 powołanego rozporządzenia żołnierzowi, który podjął zatrudnienie wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Z przepisów tych wynika, że - pod warunkami w nich wskazanymi - okres zasadniczej służby wojskowej jest okresem zatrudnienia na takich samych warunkach, jak przed powołaniem do tej służby. Jeśli zatem przed powołaniem do służby wojskowej ubezpieczony wykonywał zatrudnienie wymienione w art. 11 ust. 2 pkt 1 - 6 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, to również okres służby wojskowej uważany był za takie samo zatrudnienie, a żołnierz był traktowany jak pracownik wykonujący pracę wymienioną w powołanym przepisie. Innymi słowy, żołnierz zasadniczej służby zawodowej był pracownikiem wykonującym zatrudnienie wymienione w tych przepisach, jeśli zatrudnienie to wykonywał przed powołaniem do służby i do zatrudnienia tego powrócił po jej zakończeniu w określonym terminie. Z powyższego wynika, że wlicza się także uprawnienia wynikające z systemu zabezpieczenia społecznego w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie, a zatem również wynikające z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w wyroku z dnia 9 marca 2010 roku, w sprawie I UK 333/09, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 kwietnia 2006 roku, III UK 5/06, OSNP 2007/7-8/108).

Dla określenia czy okres służby wojskowej podlega zaliczeniu ubezpieczonemu do szczególnego stażu pracy niezbędnym jest dokonanie ustalenia, czy przed powołaniem do służby wojskowej oraz po jej powrocie wykonywał on prace w szczególnych warunkach zgodnie z wówczas obowiązującymi przepisami.

Obowiązująca wówczas ustawa z dnia 23 stycznia 1968 roku o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin dzieliła pracowników na dwie kategorie zatrudnienia. Podział ten miał wpływ na nabycie praw emerytalnych. Zgodnie z art. 11 ust. 1 i 2 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin pierwsza kategoria zatrudnienia obejmowała pracowników zatrudnionych: pod ziemią, **w warunkach szkodliwych dla zdrowia**, na statkach żeglugi powietrznej, na statkach morskich w żegludze międzynarodowej i w polskim ratownictwie okrętowym, w stoczniach morskich na niektórych stanowiskach pracy bezpośrednio przy budowie i remoncie statków morskich, w charakterze nauczycieli podlegających przepisom ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 roku o prawach i obowiązkach nauczycieli (Dz.U. Nr 12, poz. 63), w zespołach formujących szkło. W myśl jego ust. 3 druga kategoria zatrudnienia obejmowała pracowników nie wymienionych w ust. 2.

Stosownie do treści art. 11 ustęp 4 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin Rada Ministrów została upoważniona do określenia w drodze rozporządzenia, jakie prace wykonywane przez pracowników wymienionych w art 11 ust. 2 pkt 1-6 ustawy uzasadniają zaliczenie do pierwszej kategorii zatrudnienia oraz warunki wymagane do uzyskania emerytury lub renty inwalidzkiej dla pracowników pierwszej kategorii zatrudnienia.

Taki akt wykonawczy tj. rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia został wydany dopiero w dniu 4 maja 1979 r. (Dz.U. Nr 13, poz. 86) i wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1980r.

Jednocześnie art. 127 ustęp 3 ustawy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin stanowił, iż do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie obowiązują przepisy wydane na podstawie dekretu z dnia 25 czerwca 1954 roku o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97 ze zm.).

Takimi aktem wykonawczym wydanym na podstawie dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 roku w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz.U. Nr 39, poz. 176, ze zm.). Delegacja ustawowa dotyczyła określenia „rodzajów prac” i „warunków zaliczania pracowników do I kategorii zatrudnienia”. Zgodnie z § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 roku okresy wymienione w art. 8 dekretu z dnia 25 czerwca 1956r. (art. 8 ust. 1 pkt 4 dekretu – okresy służby w Wojsku Polskim po dniu 1 listopada 1918 roku i służby w oddziałach powstańczych w powstaniach (...) w latach 1919-1921) zalicza się do wymaganych okresów zatrudnienia tak jak zatrudnienie w II kategorii, **z wyjątkiem tych okresów służby wojskowej, które w myśl obowiązujących przepisów podlegają zaliczeniu do I kategorii zatrudnienia.** Jeżeli zatem pracownik bezpośrednio przed okresami zatrudnienia wymienionymi w art. 8 dekretu z dnia 25 czerwca 1956 roku (m.in. przed okresem służby w Wojsku Polskim po dniu 1 listopada 1918 roku) wykonywał zatrudnienie w I kategorii, okresy te zalicza się tak jak zatrudnienie w I kategorii zatrudnienia.

Przepisy te stanowiły zatem, że okres służby wojskowej pod pewnymi warunkami zalicza się pracownikowi do stażu pracy w szczególnych warunkach.

Kolejnym aktem prawnym, który regulował te kwestie jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.) Stosownie do § 9 ustęp 1 tego rozporządzenia przy ustalaniu okresów pracy, o których mowa w §2 rozporządzenia (okresów pracy w szczególnych warunkach) uwzględnia się również okresy takiej pracy (służby), wykonywanej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia. Prace dotychczas zaliczone do I kategorii zatrudnienia w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 roku w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia uważa się za prace wykonywane w szczególnych warunkach, o których mowa w §4 rozporządzenia (§19 ustęp 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r.)

Od dnia 1 stycznia 1975 r. nastąpiła zmiana art. 108 ust. 1 cyt. ustawy, który otrzymał brzmienie: "Czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby". Ustawodawca zaakcentował wliczanie do okresu zatrudnienia okresu służby wojskowej do wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, o ile pracownik podjął pracę w tym samym zakładzie pracy w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby - rezygnując z "tej samej gałęzi pracy". **Zmiana przepisu nic nie zmieniła w sytuacji pracowników, którzy w czasie zatrudnienia zostali powołani do odbycia służby wojskowej a po jej zakończeniu wrócili w ciągu 30 dni do tego samego zakładu pracy. Czas odbywania służby pozostaje wówczas wliczony do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem. Jeżeli zatem przed odbyciem służby pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych, po jej odbyciu zgłosił swój powrót do pracy w ciągu 30 dni i został zatrudniony w warunkach szczególnych to czas odbywania służby wlicza się do tego okresu pracy. "Wszelkie uprawnienia" o jakich stanowi cyt. przepis, to również uprawnienia emerytalne, zatem brak podstaw do wyłączenia okresu odbywania służby z okresu pracy w warunkach szczególnych, stanowiącego jedną z przesłanek nabycia prawa do emerytury.** Taki zabieg byłby sprzeczny z treścią cyt. przepisu. Tym samym cyt. poglądy Sądu Najwyższego znajdują zastosowanie również do tych pracowników, którzy odbywali służbę wojskową po 31 grudnia 1974 r.

Biorąc pod uwagę, że wnioskodawca przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej wykonywał prace w warunkach szczególnych i po powrocie w terminie 30 dni do tego samego zakładu pracy nadal wykonywał prace zaliczone przez sam organ rentowy do stażu pracy w warunkach szczególnych, okres ten podlegał zaliczeniu do okresu zatrudnienia w pierwszej kategorii.

Biorąc zatem pod uwagę, iż wnioskodawca spełnił wszystkie wymagane przepisami rozporządzenia warunki do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury, to jest ukończył 60 lat, jego łączny okres zatrudnienia składkowy i nieskładkowy wyniósł ponad 25 lat, ma ponad 15 letni staż pracy w szczególnych warunkach, należy uznać, że wydana przez organ rentowy decyzja z dnia 24 września 2014 roku jest nieprawidłowa, a żądanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Z uwagi na to, że ostatnim warunkiem, od którego zależało prawo do emerytury było złożenie wniosku, Sąd przyznał skarżącemu emeryturę od dnia miesiąca w którym ukończył 60 lat, tj. od dnia (...) 2014 roku.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, albowiem wnioskodawca przegrał jedynie w niewielkiej części. Wnioskodawca wygrał bowiem sprawę w zakresie odwołania od decyzji z dnia 24 września 2014 roku w całości. Również w części, w jakiej doszło do umorzenia postępowania na skutek wydania przez organ rentowy decyzji z dnia 5 sierpnia 2015 roku i uwzględniającej w tej części odwołanie wnioskodawcy, należało wnioskodawcę uznać za stronę wygrywającą. Na koszty zasądzone od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika wnioskodawcy w kwocie 60,00 złotych + 23% VAT określone w § 2 ust. 1 i ust. 3 w związku z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. tekst jednolity z 2013 roku, poz. 461).